

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

НЕДЈЕЉНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

БРОЈ 16.

НА ЦЕТИЊУ, У СУБОТУ 4. АВГУСТА (16. КОЛОВОЗА) 1873.

ГОДИНА I

„ГЛАС ЦРНОГОРЦА“ излази један пут недељом. Стаје: за ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО-УГАРСКУ год. ф. 6; по год. 3; четврт год. ф. 1, 50. и. За СРБИЈУ г. ф. 7; по г. ф. 3, 50.; четврт г. 1, 75. и. За све друге земље год. ф. 8.; по год. ф. 4.; четврт год. ф. 2. За огласе плаћа се за ред 5 новчића. Предлата и све наручбине шаљу се администрацији, а дописи уредништву на Цетиње.

1. АВГУСТ.

Прошлост наша пренуна је великијех и важијех догађаја. И догађај скопчан с давањем даном један је од најважијих у којима је најосјетљивији за народ наш.

Ко се не сјећа данас, да је прије тринајест година у овај дан злотворска рука уграбила кнеза Данила снажној младости његовога живота, сипној љубави његовога народа, великом падању витешега Српства, тежњи и великим смјерима јуначког срца и неодољивог велеума његовог?!

С тугом, дубоко у срцу, сјећамо се ми, сјећа се сваки Србин, јер је 1. Август г. 1860 потресао све Српство с краја на крај силом свога неочекиваног, страшног, прежалосног догађаја.

Преисплакано је већ лице народа српског и сржаве, жалости пуне стране наше повјеснице народне не радо типчемо ми. Али су неодољиве побуде, због којих се не може нама, да не покажемо овим даном изазване мисли наше и пробудимо осјећање наше.

Љубав нам је то на ови дан према кнезу Данилу, њена, у слави, несравњена, спомена, у народу, вјечна.

Необично одушевљење обузело нас, а друштво не може бити ни код једнога Србина, кад нам кнез Данило у горостасној величини свога духа, изиђе пред очи. Ма ко да пође и у далеку прошлост нашу народну својим умом праведнога суђења, прилике му потпуно наћи не може. Било је владоца српскијех моћијех са много већом снагом на расположењу али његовијех дјела, усрјеха и великих предузећа небуше у њих.

А каква бјеше Црна Гора, кад је кнез Данило почео њом владати? Мала, у крше сабишена; слаба, многим, скоро непрестаним ратовима изморена и изстрошена; непоуздана, унутрашњим племенским трењем и передом растројена.

А какав бијаше кнез Данило? Воља, врснић, одважност, хитрост, неустрашивост, поуздање, несуморност, пожртвовање безгранично, љубав безмјерна за народ свој, — то бијаше и крв и кост и месо у њега. За то је и смио уложити у што је уложио, за то је и могао учинити, што је учинио. Врјеме и прилике није чекао, јер му тешко бијаше чекати, топове и пушке није годинама спремао, јер није ни могао, али их је брзо у Турака узео, а војску је једном ријечју својом уредио, оснажио: „Ко ће погинути за слободу српску, нека се упише!“ И с тим војницима својим, од којих се сваки потписао на смрт или на побједу, кнез Данило ратовао је с Турском, побјеђивао војске њене, ширпо границе земље своје, разпаљивао јуначко срце Херцеговини, уливао живе паде свему народу српском, и закључао се на сабљу своју, да прије починути неће, док све Српство неподигне у јуначки бој за ослобођење.

Дјела његова за оно мало времена, педају чинком сумњати о тој намјери његовој, а сретни успјеси рада његова претсказиваху, да би и његов велики умнишај коначно успјехом крунисан био.

С тога гледишта стоји кнез Данило велик, још ненадмашен. Он се није задовољавао већ више само тијем, да одбрани и сачува слободу Црне Горе, у којој су његови славни претци слободу српску са јуначкима црногорским дочекали, него је радио да под крпа те слободе прику-

пи нас народ српски. Од како се Србија ослободила, и Црна Гора препородила, то је било прво окрвањено предузеће да се браћа, која су у ропство још ослободе. Поред свега, што је кнез Данило за и у самој Црној Гори радио, историја му због оне идеје најважније мјесто отвара.

Врло је разумљиво дакле, што је у Црној Гори од оне злоеретне године 1. Август дан тужне свечаности. Српском народу у Црној Гори као и свуда око ње невоља је велика, да вада жали онај губитак и осјећа онај удар, који га постиже насилном смрћу кнеза Данила. И ми изражавамо то осјећање без устезања.

Но и бесмртном имену Даниловом угодићемо, а и од себе одбићемо малодушност, ако признамо, да нас онај пораз није привезао за мјесто, на којем нас је затекао. Кнеза Данила не можемо гетина никад прежалити, али ни његово започето дјело не смјемо ништо заборавити. А и већемо, ако Бог да. Наш напредак свједочи нам то. Зачета дјела Данилова нијесу свршена ни прекинута смрћу његовом. Она се дивно и ња развијају под његовим наследићком, напјем кнезом Николом. Развијају се снажно а зарад оне исте цијели. Црна је Гора мала, али није „земљица“, која се данас овако живо приватила свога умног препорађаја за то, што је њезни позив прешао на другога или постао други, а не онај који је од вајкада имала, и кога је кнез Данило најјасније показао. Напротив овај знатни напредак, који јој је већи углед прибавио, а снагу њену необично ојачао, постигао је баш за то, да Црна Гора буде у стању што боље своје правом позиву одговорити. Из тога је изашла потреба да Црна Гора велику пажњу покрене своје умног и политичким развитуку.

Овако унапређена и оснажена Црна Гора моћи ће, одговорити поуздању и очекивању народа српскога. Дај Боже што прије! А онда ћемо и спомен славнога кнеза Данила најдостојније прославити!

„ОБЗОР“ И РАЗНА МИШЉЕЊА.

Од како је нацрт „нове нагодбе“ међу Угарском и троједном краљевином угледао свијета, те се спазило да тај нацрт не пружа тројединци ни какве битне користи, подијелила су се мишљења у српскоме и хрватскоме новинарству око питања: да ли да и сабор троједне краљевине, што ће толико рећи колико: да ли да и народ српско-хрватски, да ли да и Тројединца прими, усвоји тај нацрт те да њиме створи закониту државоправну основу своје будућем одношају према Угарској?

„Обзор“, орган народне странке у тројединци а нарочито онога дијела исте странке који је склапао и састављао у Цетињу најнацрт, заступа мишљење, које савјетује: да се тај нацрт усвоји. Као што исти лист вели, и београдски органи савјетују то исто. Српски органи јавнога мишљења у Угарској савјетују прогивно, а и овај лист отворно је простора такоме мишљењу у своје 12. броју, што му је од „Обзора“ навукло преговор: да је савјет са Цетиња „страствен“ и да се у толико мање може уважити што је „и Црна Гора за мудро пронашла с грофом Андрашијем своје врсте помирбу потражити и ако се нема никаквих патња бојати од Аустро-Угарске.“

Прије свега принуђени смо оваки приговор по све одлучно од себе одбити. Савјет у ствари хрватско-угарске „нагодбе“ није ни најмање „страствен“, но по све објективан и произишао

је из најбоље воље да послужу праву и интересима Троједне краљевине. Онима, који су свој снагом у данима невоље приполагали једној ствари по својим силама, не може се порећи и право да своје мишљење, свој савјет изреку онда, кад поста ствар дозре за коначно ријешење.

У току цијеле прошле године стајали смо ми издржљиво, непрестано у истом реду с „Обзором“ и борили се за право Тројединце, због чега нам је напошљедку влада мађарска и прелазак листу у своју државу забранила и тада нас „Обзор“ никада неукорни, да смо „страствени“. Напротив прештампивао је наше чланке о истој ствари. А сада, када исто ништа друго пред очима немамо, него свето право српско-хрватскога народа у Тројединци, у име кога је и онај чланак у бр. 12. написан био, сада смо „страствени“? А зашто? То нек нам „Обзор“ објасни. С тога само, што је савјет наш другачији но онај ког „Обзор“ налази умјестнијим, с тога још пемора бити наш савјет „страствен“. А „страственост“ му не доказује ни та околност, што је по мишљењу „Обзора“ и Црна Гора „за мудро пронашла своје врсте помирбу са грофом Андрашијем потражити“. Аналогије у одношају Црне Горе према Аустро-Угарској, који је често интернационалне природе и ономе Троједне краљевине према Угарској, који је државоправне природе, — ми не видимо. Црна Гора ништи жртвује длаку свог права каквог ништи длаку интереса, ако „своје врсте помирбу“ тражи, — или тражену даје, — са Аустро-Угарском, док се супротивна мишљења у српско-хрватско новинарство у ствари „нагодбе“ огуда изродише, што је јасно да Тројединца жртвује своја њека права ако ту „помирбу своје врсте“ усвоји, а није доказано да и своје интересе не губи. „Обзор“ је дакле могао не обазријети се на савјет са Цетиња, да му од воље стоји, јер нико никога не сили да савјет прима и усваја ма иста одкуда долазили — али кад се реченијем начином на њега обазрјео, то му морамо казати, да је врло лако побјигати противна мишљења тијем начином којим се он према нама служи; али да се тако не даду побити и оборити и то стоји. Нека та ова „нагодба“ ујемчи Тројединци толику самосталност — наравно „своје врсте“ — интереса њезнијех и толику безбједност праву њезнијех, колико „помирба“ Црне Горе са Аустро-Угарском у „својој врсти“ ујемчава, пак ће се са Цетиња најрадосније одобравање чути; а и онда неће то бити глас „страствености“. Та психолошка особина човјекова неће никад моћи у нама надвладати хладно промишљање, ништи ће моћи одређивати правац и цијелове напјем назорима. Напошљедку још морамо честити „Обзору“ пријетити, да осим тога, што држи, да је одношај Црне Горе и Тројединце према Угарској неветеран, већ и у томе јако гријешни, што каже, да је „Црна Гора тражила помирбу с Андрашијем“. Из овога излази, као да је до ове „помирбе“ било између Црне Горе и Аустро-Угарске какве заветности, каква непријатељства, па је сатек учињена „помирба“. А то нама бар до данас познато није било. Шта више има факта већ од наше године, која противно свједоче. Г. 1869 још цар аустријски одликовао је кнеза црногорског великим крстом Леополдовим због тадашњих догађаја, у којима се Црна Гора пријатељски показала према Аустро-Угарској. Прошле године позвао је цар кнеза на изложбу демонстративним начином према Турској, која је, као што је познато, исту прилику хтјела употребити, као да покаже њеко своје право над Црном Гором. Овим царским позивом дакле, наппротив турском, Аустрија је сматрала Црну Гору за самосталну државу. Ово, мислимо, да не показује непријатељске одношаје. Дакле ни „помирбе“ није сада могло бити. А што је Црна Гора преговарала и уговарала с Аустро-Угарском, то је чинила, што и друге самосталне државе по међународном одношају

ношајма и с уловињем свеобћега јавнога мњења.

Ми нисмо упућени у тајности аустро-угарске дипломатије; ал би рекли, да је запад, прије него ли исток, да је нарочито Њемачка и њезина премоћ у Јевропи прије Турска са својом слабоћом свела Аустроју у боље одношаје к Русији. Увидив из искуства потребу пријатељства с те стране, споразумак у источној политици може бити само последица или королар оне главне политичке мисли.

На ни један пак начин неоставља савезу онај увјета, који у својој политици има савезану маришруту. Да ли међутим на путу, којим иде данас вајска политика монархије, потискује гроф Андраши, или њега други потискују, то ће до скоро паћи на видјело.

„Обзор“.

Д О И С И.

Из КОТОРА 27 Јула. — Јуче се довршише наши опћински избори о којима је доста писано у вашем поштованом листу. Бирање обавило се 23, 25 и 26 о. м. и то у подпуном реду и миру. Најважнији и најзамљивији био је избор трећег тјјела, који је по реду био најпрви, јер се ту надаху наши противници да ће продријети; но им надање као и цео посао би узалудно. А како је цијела ствар текла, св да вам кратко али вјерно саопштим.

Још од ране зоре 23 т. мј. почели су се скупљати бирачи једне и друге странке и то изван Котора. Свака странка засебно се групирала, једно за то, да се свакој разлади изборне листе, а друго, да се бројно виде да није ко год изостао. Предпостављајући да би било каква изгода, нарочито на захтјевање нашијех противника — политична власт добавила је велик број жандара за одржање реда, који су заузели врата градска и у батубама крстарили по граду и изван града. У осам сахати прије подне дође начелник градски г. Шп. Бјеладновић у друштву са г. Рендићем, средњим каретаном као политичким комесаром пред град на риву; пошто у опћинској дворани не бијаше довољно мјеста за све бираче. Што правих бирача, што другога народа било је око 1200 окупљених. Најпрво имало се изабрати повјеренство од четири лица, којима је задатак руководити изборима. Прије по се то предузело сјупи на сриједу међу народ г. начелник са г. политичким повјереником и у лијепој бесједи разложи скупљеном народу радњу и задатак њихов тога дана, препоручивши им уједно мир и ред, и позове да се изабере акламаторском комисија од четири лица. Но пошто то није никако могуће било, јер је и на једној и на

другој страни било лица којима не привађаше право бирања, то предложи да се од једне и друге стране изаберу два лица, која ће позити на свакога који се по имену прозове и покаже имали позивницу од бирања, као и то, којој страни припада — чисто народној или противној, која нити има имена, ако је не би позвали „каголичко-народно-аут номашка“. Будући по саставу свом тако је изгледала. Најпрво приступе бирачи народне странке и по бројном резултату нашло се свега 470 њих. Видећи противници да су далеко у мањини, стану викати и вође њихове протестирати: да нису сви од њихове стране добили позива и да њеки од нашијех немају права на бирање итд. Узалудно је г. начелник Бјеладновић мирно им говорио и разлагао, да забилеже све оно што им се чини да је против закона, па да ће се ревидирати кад појединце дођу на гласовање. Ни то не помаже; они вичу, просвједују нити се већ могаше разабрати једне ријечи. На то наши прогласе четири своја повјереника у лицу г. Илије Рамадановића, Јова Томовића, Петра Јакшића и Шпира Милића и пођу у опћину на биралиште, а противници развију се.

Цео тај дан текло је бирање у опћинској дворани у потпуном реду и изабрани буду дванајест лица од чистих народњака, без разлике вјероисповјести.

А шта су противници радили? Вође њихове тај дан међу собом конферирали су и правили разне протесте, обраћају се телеграфом на намјестништво у Задр и, ако је истина, у Беч. Нарочито удесе жесток протест на средњег поглавара г. Рендића, кога принуђе те сутра дан званично јави опћини, да се прекину даљи избори. Но ни тај лијек није ништа противницима помогао, будући наши обрете се брзојавом на намјестништво у Задру разложивши право стање ствари и добију налог, да даље продуже свој рад. Тако се сврше 25. и 26. Јулија которски опћински избори и изабрани буду људи, које је народна странка за своје кандидате изабрала, међу којима има и католика и православних, и народњака и аутономаша, али све лица од поштења и појерења.

Чујемо да наши противници спремају депутацију у Беч, да униште обављене изборе. Али се ми надамо, да ни влада неће уважити њихове сметене и безразложне разлоге и протесте. Па баш да противници и успједу, чему се наједан паметан не нада, опет су наши сигурни, да они ни сад ни никад неће бити у стању доченати се власти, да опет чине што су и прије чинили. Прошло је вријеме кад су могли и у стању биле

ти. Треба да зна е“, настави г. ђа Б. непрестано смјући се“, да мој добри нећак Шоле има врло будаласто лице, и да му је већ један пут тако једна ђевојка испред носа побјегла једино због тога, што се ушлашила од његовог будаластог лица.

„Па таквога човјека хтјели сте дати мојој сестри? Зар није дакле имала право што је побјегла?“

„Не; одговори г. ђа Б. опет озбиљно. Мој је нећак чиновник, окружни секретар. Па једноме списатељу предпоставити једнога окружног секретара, који ће временом можда и окружни савјетник бити, то је нечувено, неопростиво, то је највећи степен лакоумности!“

Хенрик онази да се и сувнише задржао, за то се опрости и пође својим путем даље. Говио је које брзо, али најзад види, да су му се јако уморили. Хтио је у првом мјесту узети друге, но напошљетку било му је све једно. Стићи није их већ могао. Видио је, да ће их у самој престоници морати тражити. За то је наставио свој пут полако. У ноћ стигао је у једну већу варош и ту сврне у једну нову гостионицу. Ступив у пространу дворану затече пуно гостију, који су сједили и вечерали. Странлијех путника није ту било, него све из мјеста — чиновника, трговаца, економа. И колико је друштво велико било, владале ипак необична тишина, и сви гледаху на једно мјесто. Хенрик заузев мјесто на страни погледа и сам куд сви гледају, и спази на сред дворане једнога дебелог економа, ђе сједи и уз њега једнога другог човјека, који му преметаше косу и главу пинаше. Очевидно то је било френолошко испитивање лубање. Дебили економом смјаше се стидљиво и погледаше чешице Френолога. Френолог, висок, блијед човјек, с таким брковима и дугачким косом, није се дао збуњити ни с тијем погледима ни са заједљивим пра-

врототу заслијепити. Само си имали овдје опазити, да ако дође до другијех избора, тада неби могли гаранити да ће наша странка и други пут као и сада држати се у границама уздржљивости, јер на безобразно изазивање могло би се одговорити са њечим, које би нарочито за њих имало хрђаве пошљедице. Ово се највише тиче младих дневничара, који служе код разних уреда у граду.

На жалост опазило се њешто при овим изборима, које нам служи за наук и будуће владање. Не чулимо се г. Ферду Жбутиги, са Прчања, који се једино из личне врзости према г. начелнику Бјеладновићу ставио на чело претив-народне странке, нити се чудимо Матарелу, који је надајући се бољим материјалним интересима прешао из народњег кола међу противнике, а још најмање седмогодишњем својевољном заточенику Славју Петовићу, од кога се није ни било бољем надати — но се чудимо г. Паву Каменировићу и Јозу Ђуровићу, њега вођама народњака, а сада на противној страни. Томе смо се најмање надали. Ал' опет за то нека буду сигурни, да чврсто тијело правих народњака неће се дати поцијепити, и да с њима нијесмо много изгубили; воља им је слободна, само шарање није карактеристика поштена човјека.

Из ПИВЕ, 21. Јулија. — У Пиву је исто као и у сваки други крај српски, што је под звјерским Турчином. Насиља свакојака чине се народу нашем, а Турцима зликоцима суда нема, јер кајмакам, кадија и јубошаша сами су јатаци, па они суде, како има у рачун иде. И није нам толики јад, што Турци учине какво дивљаштво, јер у дивини својој они другчије и незнају, али ево големе невоље наше, што Србину нема помоћи у томе никако, јер вратили сам жалост Турчину, он је погинуо, а погинуо је исто ако пође на суд турски, да тражи правичу. Тога има сваки дан код нас, и навешћу ви ово, што се овдје дана догодило.

Једно момче Ђорђе Дамјановић пође у воде-ницу и поћера на своје коњу мало жита, у томе спотакне му се коњ ниже манастира пивског, то му се жито проспе. Сиромах Ђорђе сagne се, да жито покупи, а дугу пушку, коју је носе турки на земљу. Од оружја имао је још само нож за пасом. У то искоче два царска кордуна који мало подаље сједе на царску караулу. Они скоче Ђорђу на врат да га жива закољу и биче у воду, која тече испод манастира а слијева се у Тару. Од ова два кордуна један се зове Бећар Опбаша, а друге не знам имена. Овај истргне нож и да удари Ђорђа по врату, но Ђорђе подметне десну

ијетбајма, које се могаху чути из „публике“. Сасвијем је озбиљно продужавао је он своје испитивање и најпосле поче говорити, а мртва тишина наступив.

„Благост! рече Френолог и непрестано пинаше главу дебелку. „Склоњен је на попустљивости, помири се лако: брзо се наједи, али му једна петраје дуго. Неразмишља много!“

„Са свијем је тако!“ повичу њеки.

„Мало има опшроумља!“

Публика се смјаше, а и дебелко се насмјеше.

„Ирилично идеализма!“

Дебелко се опет насмјеше застићен, а ученој публици настане шапат питајући једни друге, што ће то рећи.

„Велика наклоност за тјелесним уживањем! настави Френолог опираваше дебелку мали мозак.

Општи смјех настане у дворани. Дебелко се дигне са столице, а остали гости дочекују га с увјерењем, да је Френолог лијепо о њему говорио.

За глјем је Френолог држао опширно продавање о својој вјештини, увјеравајући публику, да се још никада преварио није у својим изрекама. „Ето сам, господо, већину вас присутнијех испитао и свакоме казао, какав је. А ја сам стран у овој вароши, не познајем никога и опет свакога познадох, боље него он сам себе. С овим доказима“, настави Френолог с узвишеним гласом и с раширеним рукама, с овим доказима и с овим побједама, нека би Бог дао да у вама прибавим вриједно ученике и искрене пријатеље науци, овој науци, од које су користи како за поједине тако за цијели род људски у приватном као и у државном животу недогледне и неизмјерене и раширење њено отвориће нову еру свјетској повјестници, јер познање њено даје нове основе Психологији и антропологији, а свијетлост њена расвјетљује најмрачније тајне природе и човјечанства. (Продуживе се.)

пријер даје. За што дакле да пођем за вашим оцем?

„Допста! „па смјешни се Хенрик.

„Видите, и ви ми признајете разлог. А тек да све знате, како би сте онда разумјели огорченост моју. Ја долазим из престонице, гдје сам била већ све свршила. И дању и ноћу била сам на ногама. Колико сам дворскијех савјетника, министара и министарскијех секретара походила и колико рјечитости употребила! Како сам љубезна била према милосници министра полиције. Мој шал скинула сам с мене и њој даровала, јер јој се много допада, шал, који ми је управо из Персије дошао и двије хиљаде фиорина коштао. 30.000 ф. дала сам мита господи и ствар са свијем свршила и уредила. Још је имао само ваш отац да плати таксу за племство. И сада сто опет све пропаде. Пропаде, јер прво, ја се више нећу за то заузмати, друго што се не може дати племство једном човјеку, којегатерка ускаче, а треће, што су господа већ стрпала новце у шпак.

„То је најжалосније у цијелој ствари! рече Хенрик жалоснијем, али подрумљивим гласом.

„Ви као да се ругате! повиче г. ђа Бекингова. Но ваш г. отац неће се ругати, што му је измакла овако богата партија. Како дођем кући одмах ћу му писати да га се одричем, и нека вас свијет зна, да сам се одрекла га.“

Тако говорећи наједан пут не стаде озбиљно и једна о лица њена и она се насмјеше из свега гласа.

„То је смјешно!“

„А шта је смјешно! запита Хенрик.

„Смјешан је сиромах Шоле! Баш дакле долази он у Штајнтал, да види своју заручницу. Оно лице, што ће пружити из својих високијех „фатермердера“, оно будаласто лице, кад види, да је гњездо празно — то да ми је видити! Дала би хиљаду фиорина, да ми је то види-

руку, која му клону у два комада, а лијевој гриви свој нож и једнога Турчина обори а други побјегне, али и он сам падне ту од рана.

То је међутим угледао калуђер Поликарпа, који потри хорђу у помоћ поведе га у манастир, ту му ране присеже, па сутра дан с њим заједно пође на коњу у ућумет, и каже добродушном кајмекаму шта се и како се догодило. Но овај се продере на њих: „Па зар тако крмски власи! ви се усудисте дићи руку на царског сина, да се сами светите, мјесто да сте се дошли нама жалити!“ Отац Поликарпа одговори: „Ја кад умрем шта ће ми ваш суд него ми дајте правичу док сам жив. После ће судити свиј, који ни вашег цара не пита!“ Разјари се на то кадија и повиче: „Па поље папаз пезевенк! Сутра ћеш видети, како ћу ти судити.“ — И доиста би видио, али папаз бјеше мудрији, те он с рањеним Ђуром утече у планину.

ЦЕТИЊЕ, 4. Августа. — У прошлу Сриједу обдржан је парастос кнезу Данилу. Присутствовали су Њ. Њ. Св. кнез и кнегиња и сви г. г. сенатори.

— Стране новине допосе из Цариграда, Скарда и Котора брзојавну вијет, да су се опет њеки сукоби догодили на црногорско-турској граници. Вијет је та потпуно неистинита, јер сукоба никаквијех није било.

— Један пријатељ из Котора шиље нам протест, који је управитељство опћине прчањске разаслало другим опћинама, зард проглашења, да га саопштим, да свијет види, шта противници раде. Тај сакати протест гласи:

„Једно зло поразумљење пожежено од њеких опћинара Которских у бирању нових чланова опћинских, на корист њеких особах, стеркнуло је искру раздора међу нами за разцијепитије у двије странке нераздјелено тјело народа нашега.

Уз такви гужни положај из пред неправеднога дјеловања Начелника Которскога дне 4 т. м. у основи одбора Изборнога, писуће Управитељство, на корист бирачах овој опћини спадајућих, просвједује прама свему народу Бокескоме и Црногорскоме (!) за сачување (!) слободе и достојанства и имовине (!) појединца.

Од Управитељства Обинскога.
Прчањ, 7 Коловоза 1873.

Начелник
Фердо Жбугега с. р.

Присједник
Ант. Ђуровић с. р.“

— У Ријечу је изабран за капетана г. Алексије Ђеловић, а не А. Ђатовић, као што је погрешно јављено и штампано у прошлом броју.

ТЕЛЕГРАМИ „ГЛАСУ ЦРНОГОРЦА“.

Б с ч. 1. Августа. — Цару аустријском и свима заступницима странијех држава предата је данас споменица са молбом ради заштите Хршћана у Босни.

Будва, 2. Августа. — Избори овог опћинског заступства довршени. Од народне странке одабрани 18, од противне 9 чланова.

НОВОСТИ.

ФРАНЦУСКА. — У Септембру биће Њемачкој потпуно исплаћени сви пет милијарди. Ушљед неплате предпотоње рате већ је дигла ъемачка војска из посједнутих мјеста. Памира није било никаквијех, само су Французи викали: „живила република! живио Тјер!“ што Макмахоновој влади ни мало годило није. Из више мјеста шиљали су Тјеру телеграме, с којима му благодаре, што је земљу ослободио.

ХРВАТСКА. — Званичне новине доносе решкрипт, којим се хрватски сабор сазива за 13. Август.

ШПАНИЈА. — У Шпанији се почиње ведриди. У Андалузији већ је влада повратила ред, а предали су јој се и Гранада и Кадиск. Брзо ће и Картагеса, јер је вођ њених усташа, Контрерас, ухваћен и задржан као таоц на страним рат-

ним Сродовима. Влада, како сломиле овај интернационални устанак, кренуће свом силом против разбојничких Карлиста. Изгледу су дакле да ће република најпослије иза толике борбе, побједити. Стране силе неће се мјешати у унутрашње послове шпанске.

РУСИЈА. — Велики кнез Алексије, трећи син цара руског, вратио се са свога пута око свијета 16. пр. м. у Царско село. У Москви дочекали су га величанствено.

РАЗЛИЧНОСТИ.

(Шешто из инглеске статистике.) У великој Британији имаде 350 милиона, у којима се хартија израђује, у њима раде 30.000 душа, а израде за годину дана 300.000.000 фун. хартије. Пошта је инглеска разнела прошле године скоро 915 мил. писама 75 мил. поштанских карата, 99 мил. новина, 103 мил. завоја с књигама. На обема двема островима излазило је 1500 новина (до 1840. год. само 541). По бројању од 1861. год. раде у великобританским штампаријама 35.000 душа, а од њих половина у самоме Лондону. У Инглеској и Шкотској има 15.000 књиговезаца, а од њих две трећине у Лондону. У Бирмингаму направи се сваке недеље 1.200.000 туцета гвоздених пера. У Лондону и његовим засецима („преграђима“) излази 1135 новина; имаде 938 новинских продаваца, 124 писарнице за огласе, 630 и књижара-накладника, 66 књижница, 1030 штампарија, 27 ливница слова, 218 каменорезачких фирма, 18 багрорезачка, и т. д.

(Пјесме Мирза Шафије). Ваља да нема Србина, који чита, а да не зна за Мирзу Шафију. Са нашег змајевитог Јована Јовановића омилило нам је и Мирза. Мирзу је изнио на свијет ъемачки пјесник Фридрих Боденстет. Он је први Мирзине пјесме — као што је досад говорио — превео на ъемачки језик, и досад су ъемачки штампане више од осамдесет пута. Преко Боденстета дођоше до њих и други народи, па и нашем змају Јовановићу и Сими Поповићу била је матица такоршњи превод Боденстетов. У једном свом скорашњем саставку приповједа Боденстет, како су постале Мирзине пјесме. Он вели: „У Њемачкој се мисли, да је Мирза Шафија био славни персијски пјесник, чије сам пјесме ја на ъемачки језик превео. Други тврдоглаво мисли, да Мирза Шафије није никад ни било на свијету, него да сам ја то име измислио, а пјесме да су моје. Кад би се само тога тичало, да се цјело лична таштина задовољи, ја бих веома био задовољан, а мислио се овако, а онако; јер као преводилац славно би славу какву још нико не доживио, а као пјесник створио бих лик, поред ког су на мене често забораваљали или тек за то, мотрили, што сам ја добио свјетлост од његове свјетлости. Истина је пак, да „пјесме Мирза Шафије“ нијесу превод, него да оне свој постанак имају само мени захвалити. Опет је за то прије неколико година живио човјек по пмену Мирза Шафија, који је дуже врјеме био мој учитељ татарског и персијског језика. С тога је и он нешто учинио, да су моје постале оне пјесме, од којих у опште многе пећи ни постале, да нијесам живио на истоку. Како сам у Тифлис дошао, ту се са Мирзом Шафијом упознао и временом се с њим савим опријатељно, то је опширно описано у мојој књизи „хиљаду и један дан на истоку“. Управо кад се та књига добро проучи, онда ће се тек добро моћи разумјети пјесме, што се придјевају Мирзи Шафији, јер та је књига оних пјесмама то што је цвјету врт, у којем оно расте.“

(Уплив душевног рада на човека.) Инглески научник Хонгсти, професор на тринитској колеџији у Дубину, хемиски је испитао, колико човјек губи снаге кад умом ради, колико ли, кад ради телесним удовима. Он је пронашао, да човјек озбиљно радећи два сахата умом, изгуби толико од телесне снаге, колико при телесном раду, кад ради читав дан. По томе се не ваља сувше умом напрезати; а кад већ човјек, много умује, онда треба каквим телесним радом да се поткрепу, да се воспостави равнотежа међу мушничким и живчаним склопом у човјека.

(О разирострашењу колере) у Угарској, читамо у „Пеш. Пабло-у“ следеће грозне податке: „Проглашени статистички податци о жртвама, које колера уграби, гласије говоре, него свака друга илустрација с ријечима. Ушљед

службенијех извјештаја помрло је од 6. Јулија до 2. августа, дакле у 2 недеље на колери укучио 15.855 особа. Кроз читаво трајање те пошлости појавила се колера у Угарској у 97 муниципија, са 2622 обћине и 4.395.859 становника. Од ових обољело је 91.786 особа, од којих је 44.525 оздравило, а 36.435 помрло; у лијечењу остало их 10.826. Између горенаведених 2622 обћина нема овај час у 1245 мјеста ни једнога на колери болеснога а по службеном извјешћу проглашено је у 11 муниципија, да је колера престала, али је зато букнула у других 26 муниципија. У Угарској умире од сваке хиљаде особа на годину по 35 особа, што на 15.000.000 људи чини на цјелу годину 542.000 случајева смрти. — Погледом на ову округу своту морамо примјетити, да је она свакако мало већа, него што је у истини, те да ће дакле код срањивања повољнији број бити, него онај број, који представља истинску своту смртних случајева. Податци о помору у Угарској, што по њих кр. уг. статистички уред у свом љетопису проглашује, те који још о 1865 години говоре, изказују наиме само 454.243 случаја смрти у читавој угарској држави на једну годину.

Од оних 542.500 случајева смрти пада на пучанство цијеле угарске државе на две недеље 20.866 случајева; а на 4.395.859 становника (колико их на окруженом простору живе) долазило би у две недеље, 5917 редовитих случајева смрти. Помрло је пако у речена две недеље, како рекосмо, 15.855 особа, дакле 2.67 или пако 2 2/3 пут више особа на самој колери, него ли редовито умиру. Ако дакле узмемо најпољније бројеве за мјерило тада излази да се у колером окружених предјела државе сада три пута више случајева смрти догађа, него обично. С другим ријечма: дочим видимо, да попрвијек и редовито од хиљаде особа у Угарској на годину 35 њих умире, а да број помора у окруженим предјелима бива трикрат већи него обично, тад се може лако догодити, да ће понаст ако дуље време потраје у појединим мјестима становништво десетковати (децимирати.)

(Чудноват зец.) Близу Сенте ухваћен је у житу пољски зец од двије главе, два врата, четири уха и четири ока. Из широких плехних израсла су му два посве развита врата. Срце му је било много веће него у обична зеца, плућа и јетра колнк у другога зеца.

(Статистика Лондона). Варош Лондон обузима простора 690 инглеских миља, а број житеља по попису од 1871 и с прираштајем до 1873 год. износи му 4.025.695. Дужина улица и друмова, које надзирава полиција лондонска, износи 10.235 инглеских миља, а Техеран је у правој линији далеко од Лондона 2800 миља. Кућа има у Лондону 528.794, омнибуса 100, а фијакера 8108, и коња што јавна кола вуку 25.000. Полиција или чувара јавне сигурности има 10.712. На марвеној пијаци лондонској године је 1872 продато 240.000 говеда, 1.525.000 оваца и јагањаца, 30.000 телади и 8500 свиња, — свега 1.803.500 грла. На месарску и живинарску пијаци у Лондону године је 1872 довијето живине: 87.170 тона из Инглеске а 66.875 тона са стране.

СТЕЧАЈ.

У Богословији, која се с идућом школском годином премјешта у Острог, отвара се још једно учитељско мјесто.

Од компетената на исто захтјева се: да су с добријем успјехом свршили Гимназију и Богословију, да су православне вјере, и примјерног моралног владања.

Плата учитеља богословије је: 800 ф. у злату, слободан стан и дрва колико му треба: 100 ф. за намјештај једаред за вазда и путни трошак онеме ван Далмације 100 ф., а обљажњем 20—40 ф.

Ко жели заузети ово мјесто нека се са нужним свједочбама обрати подписаома до свешетка Августа.

Цетинье, 10. Јулија 1873.

Архимандрит
Висарион Љубиша
ректор богослов.